СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 294. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 19. грудня, 1927.

VOL. XXXV. No. 294. Jersey City, N. J., Monday, December 19, 1927. THREE CENTS.

МЕКСИКО ЗАПЕРЕЧУЄ ПРАВДИВІСТЬ ГЕРСТОВИХ ДОКУМЕНТІВ

СЕНАТОВИЙ КОМІТЕТ ГОТОВИЙ УЖИВАТИ ДЕТЕКТИВІВ.

ВАШИНГТОН, 16. грудня. — Сенатовий комітет, що слідить за закидами ґазет Герста, що мексиканський уряд підкуплює американських політиків і ґазетярів, переслухав нині дальших свідків. Між ними був редактор нюйорської Герстової ґазети Мирор, який говорив, що Герстові документи робили на нього враження правдивих.

Мексиканський уряд видав урядову заяву, в якій називає всі документи підробленнем.

Сенатори, що належуть до комітету, думають розслідити справу до самого дна. Декотрі з них думають, чи не нанятіб приватних детективів, які малиби прослідити, звідки сі документи взялися.

СЕРЕДНО-АМЕРИКАНСЬКІ РЕПУБЛИКИ ГОТОВЛЯТЬСЯ ВИТАТИ ЛИНДБЕРГА.

ЛИНДБЕРГ ЗГОДЖУЄТЬСЯ ВОЗИТИ КАЄСА.

МЕКСИКО, 16. грудня. — Як тільки американський авіятор Линдберг заповів, що він думає відвідати 6 середно-американських републик, сейчас почалися горячкові приготовання для його витання.

Линдберг відвідував нині ріжні місцеві уряди й школи; всюди його витано як героя. Він згодився взяти на другий тиждень Каєса й Обреґона на короткий лет.

ОКЛАГОМСЬКА ЛЕҐІСЛЯТУРА ПІДНОСИТЬ СКАНДАЛЬНІ ЗАКИДИ ПРОТИ ДЖАНСОНА.

ВИТЯГАЄ РІЖНІ ПРИВАТНІ СКАНДАЛИ.

ОКЛАГОМА СИТІ, 16. грудня. — Слідчий комітет палати послів, що радить поза капітолем стейту в готели Гокинс, переслухував нині ряд свідків проти стейтового губернатора Джансона. Всі сі свідки зізнавали про скандальні поступки губернатора приватної натури.

Між иншими виступив свідком адвокат Фицпетрик, який назвав себе навіть приватним приятелем губернатора. Він заявив, що одного разу бачив він, як губернатора відвідала коло 1. години в ночі пані Гемондсова, жена д-ра Гемондса. Свідок заявив, що пані Гемондсова лишилася далі в комнаті губернатора, як свідок пішов домів, в одну годину після того.

На основі сих зізнань комітет леґіслятури виступив проти губернатора зі закидом неморальности.

РОЗПРАВА ЗА ВБИЙСТВО ФАШИСТА.

СВІДОК ПРО НАМАГАНЕ ПЕРЕКУПСТВО.

НЮ ЙОРК, 16. грудня. — На розправі проти італійських іміґрантів Кальоджеро Ґреко й Докато Карільо, обжалованих за вбитте фашиста Карісі, що ведеться перед стейтовим судом у Бронксі, станув нині як свідок Джіякомі Кальдора, президент одної фашистської організації, і зізнав між иншим, що йому жертвували 5.000 долярів хабаря, як він певно покаже на одного з обжалованих як на виновника вбийства.

Послідний свідок прокураторії Умберто Десимоне признав на допит адвокатів, що він є фашистом, але приступив до антифашистської організації, щоби шпіонувати.

Після сих зізнань адвокати поставили внесок, щоби суд замкнув розправу сейчас, не віддаючи її до вирішення присяжним. Суд відкинув сей внесок.

УРЯД РОЗВЯЗУЄ ЗАПОМОГОВУ ОРГАНІЗАЦІЮ.

КОМИШЕНЕР ОБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАМКНУВ ЖИДІВСЬКУ ОРГАНІЗАЦІЮ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 16. грудня. — Стейтовий комишенер обезпечення розвязав жидівську запомогову організацію Брит Абрагам, признавши її невиплатною, бо має вона більше довгів як грошей.

Стейтовий комишенер заявляє, що ся організація має активів 36,900 долярів, а зобовязань на 78,000 долярів, з чого 70,000 долярів у невиплачених претенсіях.

Організація пробувала послідними часами ратуватися через піднесенне членських оплат, але се викликало тільки те, що з 10,000 членів остало тільки півпята тисячі.

КЛОПІТ З „ДИПЛЬОМАТОМ".

НЮ ЙОРК, 16. грудня. — Передміський суд ставав оноді заарештований за скору їзду на скруті один автомобілїст. У суді подав він, що він зветься Рауль Ечеверія. На своє виправдання він не міг подати нічого, і судия вже збирався наложити на нього кару в сумі 25 долярів, коли обжалований заявив, що його карати не можна, бо він належить до дипльоматичної служби полуднево-американської републики Ураґваю. Судовий клерк заявив зараз, що з Вашингтону прийшов справді телефон, що обжалований належить до ураґвайського посольства. На се судия відпустив обжалованого без кари.

Опісля в голові суді повстав сумнів щодо сього донесення про телефон з Вашингтону, коли хтось доніс до суду, що параґвайські дипльомати не знають ніякого Ечеверії. Суд розпочав слідство, хто його так хитро підійшов.

ОСНОВАНО ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ ВИСОМСТВА.

НЮ ЙОРК, 11. грудня. — Тут відбулись збори сторонників нового релігійного руху, званого висомством. Зорганізовано комітет, якого головою є громадянка М. Лют. Головна квартира сеї секти міститься у Брукліні, Н. Й., під ч. 193 Ґренд ст. Згадана секта, коли придбає собі більше число прихильників, скличе збори й зорганізує парохію.

Литовський письменник Висомис, який є основателем тої нової секти, дав 7. грудня відчит на тему „Релігія й наука". У своїм відчиті пояснив він, що знання ділиться на наївне, чисте (наукове), гіпотетичне, релігійне (ідея божества, безсмертність і т. п.) і сліпу віру. Він доказував, що релігія має широке поле до ділання через те, що наука не оцінює відомого, не доставляє правил морального відношення до того відомого й не занимається виховання; одначе вона може удержатися в світі лише при умовині, що не буде голосити нічого противного правдивій науці й буде обходитися без чудес. Проти його викладу виступав гр. Нірвана, який не годився на поділ знання й признавав чудеса. На згаданім викладі було присутних около 200 осіб.

ФОРД МАЄ ЩЕ ЧВЕРТЬ МІЛЯРДА ГОТІВКОЮ.

ДІТРОЙТ, Миш. 8. грудня. — Недавно питали Форда, кілько коштує перерібка його фабрик для виробу нового моделя автів. Він відповів, що видав на сі роботи 100 міліонів долярів. Він заявив, що посідав в банках 350 міліонів долярів й що тепер остало йому ще 250 міліонів долярів.

Він заявив дальше, що цін на автомобілї не проголошено скорше, бо ті ціни установлено допера на 24 години перед тим, заки вже показано публиці готові моделі.

ЗЕМНИЙ РАЙ.

ЛОНДОН. — Недавно повернув з острова Таїті один молодий Англієць, що прожив на тім острові два роки. Сей Англієць заявляє, що згаданий острів є дійсний земний рай. На згаданім острові живе 6 білих мущин і дві жінки. Тубольців живе там не богато. Вони не мають там ніякого поняття про цивілізацію й живуть неначе в раю.

ШТУЧНИЙ КАМІНЬ.

Натінглї, Англія, 14. грудня.— Під теперішню пору, коли виробляють богато штучних річей, як шовк, перли і т. п., появився в Анґлії нова винахідниця в особі п. Анни Ґрю, яка винайшла штучний камінь. З того каменя можна всьо робити, як з натурального; з нього можна робити навіть памятники а до того сей камінь значно дешевший від натурального, бо коштує одну третину дешевше, як натуральний. Зі своєю вигляду штучний камінь не ріжниться нічим від натурального.

НОВІ ШКІЛЬНІ КУРАТОРИ В ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Польська рада міністрів апробувала внесення міністра освіти Добруцького в справі змін на становищах кураторів. Львівський куратор Рімер перенесений в стан спочинку. Виленський куратор Риневич перенесений на становище лодзького куратора. Куратор у Білостоці Ґонсьоровський перенесений на становище куратора в Бересті. На становище львівського куратора покликаний буде теперішний куратор у Люблині Питляковський.

НОВИЙ РІД ПОМІДОРІВ.

НЮТОН, Кензас, 13. грудня.— Городник Д. Г. Класен, по кількарічних експериментах, вигодував помідори (томейтос), які не мають в середині насіння й є значно більші від дотеперішних. Йому вдалося вигодувати один помідор, який важить три фунти й 15 унцій. В його оранжереї находиться одна помідорова ростина, яка має пять років і яка є довга на 37 стіп. Класен говорить, що його робота ще не скінчена, та що він буде робити ще дальші проби з помідорами, щоби зробити їх гарнішими й солодшими.

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКВА У ВУНСАКЕТ, Р. АЙ., ПЕРЕХОДИТЬ ПІД АРХ. ТЕОДОРОВИЧА.

Українська гр.-кат. церква св. Михаїла у Вунсакет, як доносять часописи, перейшла під юрисдикцію українського православного арх. Теодоровича. На церковнім мітинґу, який відбувся недавно й на якім був присутний православний священик Іванишин з Ню Йорку, ухвалили зібрані у числі 500 місцеві парохіяни перейти до української автокефальної церкви, яка остає під юрисдикцією арх. І. Теодоровича. Досі був тут парохом о. Марущак, який мав бути суспендований арх. Теодоровичем. Церква у Вунсакет не належала у послідним часі під ніякого епископа. Тепер перейде вона знова під арх. Теодоровича, який приміє тут свого священика о. Ялечка. Церковний Комітет закидає о. Марущакови, дотеперішньому парохови, що він старався, щоби згадана церква перейшла назад під юрисдикцію еп. Богачевського й через те вимовив йому у себе місце пароха.

БАНДИТИЗМ В ГАЛИЧИНІ.

У Петричах бандити перешукали домовини у гробниці багатої родини Джевецьких, сподіючись найти там дорогоцінности. — У жовківськім повіті, селі Жовтанці, піймали шайку бандитів, що при крадіжі свиней стріляли до гайового; все це доокличні люди. — У Ришковій Волі (Ярославщина) зловили бандитів, що в масках із рушницями ограбили недавно хату місцевого господаря. — У Волиці, біля Мостів Вел., якийсь бандит постріляв гайового через вікно в його хаті й утік.

АРЕШТУВАННЯ В КРОНШТАТІ.

РЕВЕЛЬ, 15. грудня. — Відповідно до одержаних тут інформацій, у Кронштаті переведено масові арешти серед моряків балтійської фльоти, підозрілих у симпатизованню з опозицією в большевицькій партії.

ҐЗИМС МАҐІСТРАТСЬКОГО БУДИНКУ УБИВ ЛЮДЕЙ.

Дня 10 листопада лучилася в Самборі слідуюча нещаслива пригода. На торговицю заїхала селянська фіра, на якій сиділо трех селян. Коли фіра переїздила попід маґістратський дім, саме тоді урвався головний ґзимс і привалив фіру разом з кіньми і людьми. Оден селянин і пара коней згинули на місці, а два селяне так покалічені, що в шпиталю боряться зі смертю. Вину за це, що сталося, понесить маґістрат, бо (як пищуть польські ґазети) самбірський маґістрат зовсім не дбає про свої будинки й вони валяться та людей розбивають. Пошкодовані повинні виточити процес маґістратови і жадати відшкодовання.

СМЕРТЬ ВІД ГАРМАТНИХ НАБОЇВ.

В селі Скнилові, золочівського повіту, 11-літний хлопчина, син війта Пазана, знайшов на поли шрапнель, який лишило військо в часі вправ. Хлопчина приніс шрапнель між своїх камратів і вони стали маніпулювати коло него. Шрапнель вибух і убив на місці трех хлопців, а одного смертельно поранив. — Таке саме сталось і в Тязові коло Станиславова. Два парубчаки 18-літний Василь Дудчак і 17-літний Микола Литвинець, пасучи на полі худобу, знайшли гранат артилерійський. Не предчуваючи небезпеки, стали розбирати ґранат. Але серед страшного ґуку ґранат вибух і розшарпав обох парубчаків, розкидаючи части їх тіла на всі сторони. Оба згинули на місці.

8 ОСІБ ДОМАГАЄТЬСЯ НАГОРОДИ ЗА ЗЛОВЛЕННЯ ДУШИТЕЛЯ ЖІНОК.

За зловлення душителя жінок Ирла Нелсона, якого засуджено в перших днях листопада на кару смерти через повішення, було назначено нагороду в сумі $1.500. О нагороду убігаються вісім осіб, які причинилися до арештування злочинця. Саме тепер зложено комісію з шефа міської поліції і представників провінціональної поліції та департаменту ґенерального прокуратора, яка розділить призначену суму.

ҐУРАЛЬНІ РОСТУТЬ У ПОЛЬЩІ.

У Польщі ростуть тепер ґуральні як на дріжджах. Вже тепер майже кожний польський дідич має свою ґуральню, а крім того повстають ще тайні ґуральні. У Виленщині у двох місцях викрито 33, а у львівськім воєвідстві 7 тайних ґуралень.

СОВІТСЬКИЙ СОЮЗ НЕ ВЕДЕ КОМУНІСТИЧНОЇ ПРОПАҐАНДИ

ЧІЧЕРІН ЗАПЕРЕЧУЄ, ЩО СОВІТСЬКІ КОНСУЛЯТИ В КИТАЮ ЗАНИМАЛИСЯ КОМУНІСТИЧНОЮ ПРОПАҐАНДОЮ.

МОСКВА, 16. грудня. — Чічерін, совітський комісар заграничних справ, рішучо заперечив обвинувачення націоналістичних властей, що совітські консуляти в Китаю занимались ширенням комуністичної пропаґанди.

Чічерін вислав ноту до совітського ґенерального консуля в Шанґаю, щоби він переслав її міністрови заграничних справ націоналістичного правительства.

Комісар заграничних справ заявляє, що обставина, що правительство в Нанкінґ „повторяє контрреволюційні леґенди ґнобителів китайського народу, є найлучшим доказом, чиї бажання воно саме тепер виконує". Правда, орган Центрального Екзекутивного Комітету містить передовицю про події в Китаю й пишучи, що націоналісти наміряють без милосердя винищити усіх живучих ще комуністів, не ощаджуючи молоді, заявляє: „Не замасковані азійські кати виявляють отверто своїх культурних европейських наставників-вішателів, що закриваються масками цивілізації".

СНІЖНИЙ ҐУРАҐАН В КИЇВІ.

ТЕЛЕФОНІЧНЕ ПОЛУЧЕННЯ З МОСКВОЮ ПЕРЕРВАНЕ.

КИЇВ, 16. грудня. — У Київі і вздовж полуднево-західних залізниць на Україні шалів страшний сніжний ґураґан. У місті спричинив ґураґан перерву трамваєвої комунікації. Получення телефонічне з Москвою перерване; залізничну комунікацію з Москвою удержується з великим трудом.

КИТАЙСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ АРЕШТУВАЛИ УСІХ КОМУНІСТІВ У ҐАНКОВІ Й КАНТОНІ.

У КАНТОНІ УБИТО ДВІ РОСІЙСЬКІ ЖІНКИ И СТРАЧЕНО РОСІЙСЬКОГО ВІЦЕКОНСУЛЯ.

ҐАНКОВ, 16. грудня. — Китайські власти зробили наїзд на тутешний совітський консулят. Арештовано усіх Росіян і Китайців, яких там придибано. Опісля розпочали націоналістичні власти пошукування за комуністами й симпатиками комуністів по цілім місті. У місті почалося велике занепокоєння, коли китайські власти заняли давні російські й німецькі концесії й розпочали перешукування усіх домів, один по другім у тій части міста. Раннім ранком можна було бачити многих арештованих Росіян, обох полів, як машерували босі й у нічних одягах до китайських вязниць. Богато жінок було звязаних зі собою шнурами.

ЛОНДОН, 16. грудня. — Телеграми до тутешних часописів доносять, що в Кантоні китайські націоналістичні власти зробили також наїзд на місцевий большевицький консулят. Дві Росіянки, членкині консулярного персоналу, застрілено, коли вони опирались арештованню. Ті, що прибули з Кантона до Гонконґ оповідають, що в Кантоні страчено 8 Росіян, між якими находився також і большевицький віцеконсуль. Місто Кантон находиться тепер у дуже оплаканім стані. По вулицях міста лежать тіла яких 300 вбитих осіб. Богато домів і частей міста спалено до щенту. „Вичищування міста з комуністів переводиться без милосердя".

ФРАНЦУСЬКИЙ КАБІНЕТ МІНІСТРІВ ЗА ПРАВОМ ГОЛОСУВАННЯ ДЛЯ ЖІНОК.

ОБІЦЯЄ ПОПЕРТИ ДОМАГАННЯ ЖІНОК ЗА ПРИЗНАННЯМ ПРАВА ГОЛОСУ ПРИ МУНИЦІПАЛЬНИХ ВИБОРАХ.

ПАРИЖ, 16. грудня. — Французьке правительство рішило підпирати домагання жінок для признання їм права голосу при муніципальних виборах, коли ся справа прийде під наради сенату. Премієр Пуанкаре написав письмо до мадам М. Верон, предсідательки „Французької Лїґи Прав Жінок". Сей закнопроект приняла французька палата послів ще в липні с. р.

МУССОЛІНІ ШЛЕ ПОМІЧ АЛЬБАНЦЯМ.

НА ЙОГО ПРИКАЗ ВИСЛАНО ДО АЛЬБАНІЇ 300 ТОН ПОЖИВИ І ОДЕЖІ.

РИМ, 16. грудня. — Премієр Муссоліні виступив тепер в ролі американського Сента Клос. За його старанням італійське правительство вислало до Північної Альбанії 300 тон поживи й одіння для тамошнього голодуючого населення. Голод в Альбанії спричинив сьогорічний неврожай, а до того наступила там тепер дуже остра зима. Дальша висилка поживи й одіння наступить небаром так, щоби італійський Червоний Хрест міг її розділити на Різдво.

Албанський міністер заграничних справ подякував телеграфічно Муссоліньому за сю поміч і запевнив, що сей поступок Італії викликав як найлучші враження серед альбанського населення.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorised July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинoке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Загравицею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346. JERSEY CITY. N. J.

ВЕРИФІКАЦІЯ ВИБОРІВ СМИТА Й ВЕРА

Перед американським сенатом стоїть тепер дуже цікава справа до вирішення. Цікава вона тим, що як кажуть, се справа, в якій чесні люди можуть ріжнитися в поглядах.

Ходить о признанне сенаторських місць сенаторови Верови з Пенсилвенії та сенаторови Смитови з Илинойса, які видали на свої вибори величезну суму гроша, бо Смит 200,000 долярів, а Вер аж 785,000 долярів. Питанне є цікаве тим, що ні Смітови ні Верови не доказують виборчих обманьств.

Противники домагаються відмовлення їм сенаторського становища просто на тій підставі, що вони вживали гроша незвичайно щедро.

Противники показують на „прецедент", на справу сенатора Нюбері, котрого сенатори заставили зректися свого становища в сенаті з тої самої причини. І прецінь сенатори обурилися були на великі виборчі видатки сенатора Нюбері, хоча сенатор видав був „усего" 195,000 долярів.

Ось так питання зводиться тепер до того: чи порадно народови признавати своїми представниками людий, які не допустилися що правда виразних політичних надужить, але мали за собою величезну допомогу маєтних людий?

На се питанне ріжні люди відповідають у ріжний спосіб. Одні кажуть, що як довго народний вибранець не допустився обманьства, так довго він повинен бути признаний вибраним.

Другі стають на другому становищи. Після них, сипнувши великою масою гроший, можнаби викривити зовсім народну думку. Колиб допустити до законодатних тіл людий, вибраних грошевим дощем, то тоді народна самовправа скоро зійде на ніщо. Маєтки добудуть собі в посередний спосіб такий уплив у законодатних тілах і уряді, який їм не належиться на основі конституції краю. Горстка богачів буде тоді могти значити більше як широкі маси народа, бо сипнувши грошем, богачі зможуть при помочи платної пропаганди вививернути на другий бік волю народа, обійти закон законним способом. Сього рода практика мусить довести до політичної корупції, бо тоді на чолі народа станутъ законно вибрані люди, вибрані, що правда, законно, але з волі не народа, а з волі горстки богачів. Се загрозить свобідним інституціям демократії. Тоді всякий міліонер, як тільки захоче, зможе купити собі сенаторське крісло, як тільки буде се робити вважно й не буде очевидячки, по польськи, шахрувати.

Ось таке важне питанне стануло тепер перед американським народом. Сенат відай відкине Вера й Смита, але чи потрафить він запобігти подібним случаям на будуче?

ХОЧУТЬ СТАТИ ДЕРЖАВНИМ НАРОДОМ.

До історії жидівської держави в Палестині. Американські Жиди складають десятки міліонів долярів, щоби на піску і каменю збудувати свою власну державу.

Кажуть, що розсіяні по цілім світі Жиди є властивими панами світа, бо в їх руках капітал і преса, а ті два чинники володіють світом. Кажуть далі, що Жиди не є привязані до ніякої держави, що у них нема національного почуття, що це вроджені інтернаціоналісти. Так кажуть про них, а про те ми свідками небувалої у світі історії. Ото від 10-ох літ намагаються Жиди відбудувати стару жидівську державу в Палестині. Жиди як нарід практичний видають отсе вже тепер десятки міліонів долярів на таку фантазію, щоби пустиню перетворити на урожайну землю і зробити з неї осідок жидівської держави. Хочуть, щоби хоч на клаптику землі, хоч би неурожайнім і каміннім мати свій державний притулок, щоби стати державною нацією. І ото на ту фантазію складають рік річно самі американські Жиди грубі міліони. Чи це не добра наука для нас, Українців, і чи вже з того боку не варта нам запізнатися з тим жидівським рухом, який звуть сіоністичним, а який змагає до відбудови жидівської держави в Палестині.

10 літ тому проголосило міністерство заграничних справ Великої Британії устами Балфура, що британське правительство рішило оснувати національну державу для жидівського народу в Палестині. Рівночасно заявило воно, що ужиє усіх своїх сил, щоби облекшити здійснення наміченої цілі.

Сю декларацію підписав міністар заг. справ Балфур і тому зовуть її декларацією Балфура. Сю декларацію повитали Жиди як заповідь свого національного визволу, на який ждали вони й їх предки цілі століття. Викликала вона великі надії, що до яких прийшлося в дечім розчаруватись. В тім одначе нічого дивного, бо така революційна подія, як привернення жидівської державности, не може статися одним почерком пера; на се треба напружених зусиль цілих ґенерацій.

В звязку з декляpацією Балфура перебрала Велика Британія від Ліґи Націй мандат над Палестиною й завела там цивільну адміністрацію на взір тої, яка істнує по британських Домініях. Жидів, що живуть у Палестині, признано державною ґрупою, яка має право управляти своїми внутрішними справами; еврейську мову поставлено на рівні з анґлійською й арабською, як урядову мову краю. Пізнійшим „Білим Документом" признано, що Жиди мають в Палестині повні горожанські права і Жидам признано рівнож повне право до іміґрації до Палестини, з одним тільки застереженням, щоби ся іміґрація числилася з економічним розвитком краю. Се все значить вже дуже богато, але не відповідає ще вповні „Жидівській Державі", про яку мріяли ентузіясти. Мандаторській владі треба було ще числитися з Арабами, що становлять значну більшість населення й яких права виразно застережено у згаданій „Деклярації". Через те саме поняття широких повновластий, признаних Жидам у Палестині, мусіло остати оманою.

Крім сього економічні обставини були також не малою перешкодою для здійснення мрій жидівського народу. Палестина є малим краєм, занедбаним в протягу многих століть. Частина її урожайної землі находиться в арабських руках і її можна буде викупити лише за великі гроші; менше урожайні частини можна буде зробити пригожими до ужитку лише довгою й витревалою працею; розвій промислу є теж обмежений з огляду на недостачу вугля й сирівця а також задля великого віддалення від ринків. Комерційні вигляди Палестини, які повинні бути дуже великі з огляду на її ґеоґрафічне положення, є досі обмежені задля недостачі пристані. В той спосіб, поминувши усі політичні труднощі, тяжкі економічні обставини є проти скорої переміни Палестини у дійсну жидівську державу. Крім сього вже саме розположення жидівського народу утрудняє відбудову жидівської держави. В протягу 7-літної британської адміністрації близько 10 міліонів фунтів стерлінґів жидівського гроша вплинуло до Палестини. Сі гроші не є дрібничкою; одначе вони є лише малою частинкою тих коштів, яких треба, щоби поселення Жидів у Палестині перевести на більшу скалю.

Мимо тих труднощів осягнення сіонізму в Палестині, в протягу повоєнного періоду, є дуже великі. Жидівське населення, яке дійшло у 1914 році до близько 100,000, і яке упало мало що менше, як до половини того числа під кінець війни, виносить тепер около 150,000 а се творить саме одну пяту цілого населення краю. З того числа окло 30,000 поселилося на землі, занимаючись частинно плеканням овочів, а частинно занимається управою збіжжа й молочарством. Простори, які сталися неможливими до замешкання через недбальство, що тревало століттями, відзискано наново й зроблено урожайними. Жидівські іміґранти, що виросли і виховалися переважно у місточках Східної Европи, показалися спосібними до тяжкої роботи на полі й привязаними до землі, яка здавалася бути чужою для жидівської натури. У головних містах Палестини жидівське населення потроїлось в протягу тих сімох літ, а наслідки того зросту є видні в загальнім прискоренню й модернізації міського життя.

Жидівське місточко Тель Авів, на морськім побережі, недалеко Яффи, виросло неначе на дріжджах і числить тепер 40 тисяч мешканців. У кожній ділянці своєї діяльности, чи то хліборобської чи промислової, палестинські Жиди впровадили модерні научні застосування й методи. Жидівська корпорація переводить у життя великий плян Рутенберґа, щоби води Йордану використати для електричної сили й наводнення. Инша знова компанія буде видобувати поташ з Мертвого моря. В парі з тими економічними осягненнями палестинські Жиди оживили мертву жидівську мову й в той спосіб сотворили правдиву основу до признання їх як національної ґрупи. Вони оснували цілу сіть еврейських шкіл як елементарних так і висших, у яких діти іміґрантів, що походять з двацятьох країн, учаться говорити одною мовою і почувають себе дітьми одного народу. Жидівський університет на Мавнт Скопус, який отворив перед двома роками лорд Балфур, починає зближатися до того рода інституцій, що віддаються головно науковим розслідам і має бібліотеку, що складається з 150,000 томів. Жидівські іміґранти у Палестині проявили велику активність у літературі, журналістиці, штуці, музиці й опері, так, що перевисшили у тім всьо, чого можна було надіятися по так малій національній ґрупі. Саме тепер робляться там нові експерименти вдіносно соціяльної й національної орґанізації. Учаться там вони самоуправи в жидівських муніципалах й Державній Раді, яка є признаним репрезентаційним тілом палестинського жидівства.

Під теперішню пору кожнього гостя, що приїде до Палестини, ударить оріґінальність й енерґія жидівського життя й він не може заперечити, що там не твориться щось такого, чого світ не знав у протягу 2000 літ — виразно жидівський тип, який не є ані анґлійсько - жидівський, ані російсько - жидівський, ані анахроністичною дитиною ґетта (жидівської частини міста), ані мішаним витвором асиміляції західних народів, але саме лише жидівським. І тут власне маємо запевнення, що жидівська держава може статися дійсністю і що Деклярація Балфура не представляє нічого фантастичного, коли в ній говориться про „національну домівку" для жидівського народу.

По десятьох, чи зглядно по 50 літах, жидівського національного руху, треба сказати, що Жиди дали доказ, що можуть статися свідомою, проґресивною й творчою національною ґрупою. Остання розвязка проблеми жидівської держави є тісно звязана з квестією арабської більшости в Палестині, про якої проганння або панування Жиди думати не можуть. Араби — не так дуже далекі свояки Жидів, беруть собі тепер примір з Жидів, і стараються не дати себе їм випередити, ані що до своєї проґресивности, ані патріотизму. І тому можна сподіватися, що будуччина оправдає гадку тих, які представляють собі будучу Палестину як домівку двох народів, що живуть згідно побіч себе, задержуючи свою відрубну культуру і відмінні способи життя, але при тім користаючи на рівні з привілеїв і обовязків горожанства. Також треба надіятися, що теперішна економічна кріза перейде. Коли мандаторська влада покаже більше заінтересовання жидівською справою при сприяючих обставинах, жидівське населення Палестини може легко подвоїтись у десятьох або 15 літах і його число готово збільшитись пять або шість разів від теперішнього числа вже на протягу 30 або 40 літ.

Можна тому сподіватися, що за пів століття обличчя Палестини зміниться цілковито, а мрія про жидівську державу стане дійсністю. Так думають і в тім напрямі працюють Жиди, головно сіоністи.

Бо я гордий син народу,
Вдячний учeник Шевченка,
Із Івана Франка роду,
Кість Мазепи, Гордієнка.

Кров віддати треба буде
За народ, за Україну,
Без вагання піду всюди
З ґордим усміхом і згину.

Для народу працювати
Буду всюди без упину,
Вірність в серці зберігати
До могили, до загину.

Зраду всяку оминати
Я до смерти всюди буду,
України шанувати
Де не бувби, не забуду!

В. Будзиновський.

НА ДВА БОКИ.

(Історична повість).

(10)

— Скоро? — Чаплінські спитав здивований. — Колиж бо, правду кажучи, тою пригодою з вами, спричиненою непорозуміннем, я так збентежений, що попросту не знав би, як розпочати розмову з ним. Чи доразу приступати до мого діла, чи насамперед розказати йому про се непорозуміннє і його наслідки... Як ви гадаєте?

— Або цілком не згадуйте, або, як згадаєте, то розкажіть всьо до чиста цілком так, як воно справді було.

— Я волівби не розказувати... й не згадувати. Але як ви що розкажете, то він буде дивуватися, що я про все те не згадав йому ні словом. Бог зна, що про мене подумає собі.

— Як ви змовчите, то й я не побіжу до него з язиком.

— Ви ні? Справді не скажете нічого?

— Самі скажіть. Як мені повторити се, що я від вас вчула? Як йому сказати ту сплетню, що я його жінка? Готов погадати, що я вдуріла, тай сама накидаюся йому!

— Ваша правда. Отже й я буду мовчати... Але чи не випсбеє дитина?

— Юрко?... Задурний.

— Така дитина, саме тому що дурна, нераз наробить більше біди, як старий.

— Инша трилітна дитина розказувалаби про все те, що тут бачила. Юрко безпечний. Він на свій вік такий недотепа, що батько аж журиться, чи з него взагалі будуть люди. Він буде мовчати, бо не зуміє розказати.

— То й вам не скаже, що бачив.

— Або я вже не знаю? Що я вмліла і впала на лавку, ви вже розказали мені.

— Він бачив щось більше, про що я не згадував вам.

— Більше? Щож могло бути більше? Хиба що ще хтось був тут?

— Окрім нас, тут нікого не було.

— То щож я ще не знаю?

— Не знаєте того, що ви не впали на лавку, але в мої рамена і я пригорнув вас до себе... була грудь при груди. Аж по хвили я мій солодкий тягар поклав на лавку.

— І се таке цікаве? Найцікавійше се, що я зімліла. Се, що потому було, що я лежала, цілком не цікаве.

— Але я вас розгорнув.

— І се не цікаве, бо так роблять кождому обімлілому. Впрочім і се для мене не новина, бо я, очунявши, побачила себе і зрозуміла, на що і яким способом се сталося.

— Але ви ще не знаете, що тоді було, як ви так лежали... розгорнені.

— Шож могло бути? Лежала, тай годі!

— Але, що я робив?

— Роздрухували мене.

— Але як?

— Нарешті зачинаю бути цікава. Ну?

— Я сказавби вам, якби знав, що ви за те не розсердитеся на мене. Не знаючи того, я не скажу вам, що було, тільки спитаю вас, чи ви, будучи мужчиною, бачучи таке тіло дівчини як ваше, видержалиб не поцілувавши його?

Олена спаленіла.

— Ідіть мені геть з очий! — крикнула будьтоби сердито, але злости на її лици цілком не було видко.

Осмілений тим Чаплінські промовив.

— Та вже йду, коли так сердитеся... Але...

— Що, але?, — спитала цікаво.

— Але позвольте, що попращаю вас так, як ратував обімлілу. Гадаю, що як вже раз було таке, то вільно повторити.

Чаплінські став, троха жартом, троха серіозно підступати до неї, бо не знав, чи вона позволить поцілувати себе.

— Ей, пане підстаросто! А як сотник справді мій муж і я йому пожалуся?

— Не вже?! — Чаплінські скрикнув відскочивши назад. — Атже то таки правда, що ви його жінка? Як ви сотникова, то очевидно мушу стояти перед вами не близше як пять кроків. Не хочу, щоби сотник вуха пообтинав мені. Ну, тай не хочу, щоби розбилася наша дружба.

— Хоч сотник не мій муж, то всеж таки мій опікун.

— Чи се того вашого опікуна заболить, як я вас поцілую? — Чаплінські образумляв її, знов підступаючи до неї.

— Не заболить ні його, ні мене. Але, пане підстаросто, нароблю крику і таки пожалуюся йому. Нехай потому він сам скаже вам, чи се його заболіло.

За садом знов заіржав кінь.

— Коли так, то мушу вдоволитися смаком власної слини, — Чаплінські сказав з резиґнацією. — Слинка страх тече. Поздоровіть від мене сотника — і скажіть йому, що як не побачу його в Чигирині, то за пару днів знов навідаюся до него. Ні! Не кажіть нічого. Мене не було тут. Змовчите?

— А що буде, як я нічого про вас не скажу, а ви самі вищебечете йому, що були тут і балакали зі мною? Що сотник тоді подумає про мене?

— А деж би я такий був! Як ви зобовяжетеся мовчати, то то й я пари з рота не пущу. Від мене сотник не довідаєся, що я був тут, що я бачив вас і балакав з вами. Вірте мені так, як я вам вірю. Отже згода? Наша нинішна стріча лишиться нашою тайною?

— Згода!

— Бувайте здорові!

— Їдьте здорові!

Чаплінські поклонився і відійшов скорим ходом. Саме тоді, коли він сідав на коня, у ворота віздив Хмельницький. Коня передав козачкови і сам пішов до хати. При вході зустрівся з Ксенею.

— Де гості? — спитав.

— Які гості?

— Підстароста Чаплінські.

— Я жадного підстарости не бачила.

— Хиба ти не була дома?

— Я нікуди не виходила. Якби хто був приїхав, чи прийшов, я булаби бачила.

— Гм, — Хмельницький мурмотів до себе. — Знаю, що виїхав з Чигирина і пустився на Суботів. Хиба поїхав далі попри хутір і поступить до мене вертаючи?

— Та хиба так.

— Де Олена?

— В садку з Юрком.

Хмельницький пішов до саду. Олена сиділа на лавці з ліктями на колінах, з головою в долонях. І не чула, що надійшов сотник. Здріґнулася аж тоді, коли сів біля неї.

— Ви вже тут? — спитала здивована.

— Вже. Бо мені сказали, що до мене поїхав Чаплінські. Я не потрібно квапився, бо його нема. Може пізнійше приїде.

— Був тут. Що лиш відійшов. Ви куди їхали, що не зустрілися з ним?

— Був?! Кудиж він їхав? Що лиш відійшов, кажеш? І як увійшов і вийшов, що Ксеня не бачила його.

— Він прийшов відси, від перелазу і туди відійшов.

— Мабуть знав, що мене нема дома, та що ти тут.

— Та відки міг знати?

— Від челяди.

— Як би був знав, то бувби цілком не приходив сюди. Він до вас мав діло, не до мене. Як би я була знала, що так скоро приїдете, була би задержала його.

— Він тільки будьтоби до мене.

— Будьтоби? А до когож справді?

— До тебе.

— До мене? Він мене цілком не знав, я його й на очи не бачила. Ні я його, ні він мене. Якеж діло могло його привести до мене?

— Цікавість.

— Щож такого цікавого він міг почути від мене, коли не знає, хто я, відки я і яким способом опинилася у вас.

— Саме все те він хотівби знати.

— Нащож йому все те?

— Цікавий не питає, на що. Хоче знати тільки на те, щоби заситити свою цікавість. Чи я вгадав? Не питав відки ти? Де я тебе і в кого знайшов і куди я їздив?

— Питав. Але своєї цікавости не заситив, бо я не забула, що се моя і ваша тайна.

— Розкажи мені, як то було. Як він прийшов сюди, як забалакав, що хотів знати, що ти йому натеревенила? Бо не сумніваюся, що правди не почув.

Олена спаленіла. Сотник, помітивши се, сказав:

— Мабуть зараз лицявся до тебе. Бо він великий бабій і гадає, що жадна не опреся йому.

— То пусте, що лицявся. Мене на таке не возьме. Але... або я знаю, чи сказати вам?

— То було щось таке, що ти аж боїшся сказати мені?

— Було... зразу справді страшне, хоч потому обернулося в сміх. Бо я не зразу порозуміла його. А не будете сердитися, як повторю се, що він сказав мені?

— За те, що він сказав, я сердивсьби на тебе?

— Бо се, що він сказав, було не тільки про мене, але й про вас. Я, правда, обіцяла йому, що не розкажу вам, але то тільки на те, щоби його спекатися. Він просив взагалі не казати вам, що він тут був. Я й се прирекла йому.

— Я справді зачинаю бути цікавий, про що ви балакали і чому він хоче перед мною затаїти ту свою гостину у тебе.

— А не скажете йому, що я вам всьо вищебетала? І не будете сердитись на мене?

— Може би ти раз вже зачала! Кажу тобі, що за те, що він балакав, не буду сердитися на тебе. І будьтоби не буду знати, що він був тут нині.

— Отже він, скоро прийшов і похвалився, хто він такий, сказав мені щось таке страшне, що мені в очах потемніло і я впала без духа на сю лавку... Він сказав, що вчера балакав з вами, причім назвав вас моїм мужем. Він гадав, що я ваша жінка...

— Ну? Що далі?

— Що далі було, того не знаю, бо по тих його словах я вмліла.

— Вмліла? Та чого?

— Бо мені зробилося страшно, коли він таке сказав.

— То булоби таке страшне, як би ти була моя жінка, я твій муж? Таке страшне, що аж від самої тої гадки млієш?

Олена дивно якось глянула на Хмельницького і сим питаннем спантеличена, не знала, що відповісти.

— Що в тім, як би справді так було, було би страшного? — Хмельницький спитав ще раз.

— Та бо...

Олена вибухла сміхом.

— Не второпаю, — Хмельницький замітив. — То каже, таке страшне, що аж мліє, то знов сміеся, значить, було не страшне, а смішне.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗВИХНЕНІ ХАРАКТЕРИ.

Коли родичі виховують малу дитину, уважають найбільше на те, щоби вона не зломила собі хребта, або не нарушила вязів, бо в такім случаю готова зістати калікою на ціле життя. Бояться родичі, щоби дитина не стала калікою, а тим самим не стала тягаром не тільки для них, але й для цілої суспільности. Бо з поломаної дитини користи нема. Вона-ж не здібна до фізичної праці і не в силі заробити на життя. Та людина може бути не тільки фізично, але й духово калікою. А духовий каліка є не тільки тягаром для родичів, суспільства й держави, але заразом і великою для них небезпекою з иншого боку. Поломані характером люде заповняють наші кримінали, їх саджають на електричні крісла, вони також часто заповняють доми божевільних, або й відбирають собі самі життя. Однак лучається часто таке, що звихнені на характері люде не завсігди йдуть до криміналів, або гинуть на електричнім кріслі, або вішаються, чи стріляються. Є богато таких звихнених характерів, що не лише не йдуть до криміналів, але противно, занимають нераз високі становища. Їх ставлять ще дуже часто за примір другим, кажучи: дивіться на них, як вони високо дійшли. Не вертаймося за далеко в історію, але подивімся на теперішність і не шукаймо за примірoм між чужими, але подивімся між себе. Кілько то зломаних характерів появилось у Старім Краю, коли наші землі заняли Поляки, Румуни, Москалі, чи навіть Чехи. І до тих зломаних характерів належать і звичайні собі селяни й робітники, учителі, професори, адвокати й священики й учені, доктори фільософії і т. п. Вони то з лакімства нещасного а нераз і з нужди пішли на службу до ворога свого народу й стали працювати на шкоду свого а на користь чужого народу. Ті всі зрадники свого народу, це без сумніву зломані характери. Вони шкодять свому народови, але їх ніхто не пхає до криміналу, ніхто не саджає на електричне крісло, але навпаки їм дають добрі посади, їх нераз вихвалюють під небеса у ворожих нашому народови часописах.

Поляки примірoм кажуть, що такі зрадники свого народу це „почіцві Русіні", а Москалі за царя казали, що це „благонадьожні", а теперішні знова червоні Москалі кажуть, що це „свідомі інтернаціоналісти". Щож робити, щоби таких зломаних характерів не було між нами? Ото треба в першу чергу виховувати трохи инакше нашу молодь, як досі виховували. Нам не лише треба уважати на те, щоби вона не була фізичною калікою, але теж, щоби не була калікою духово зі зломаним характером. Ми повинні виховувати молодь так, щоби вона більше одушевлялась благородними справами, щоби її стремління були звернені не лише на те, щоби здобути собі добре платне заняття. Ні, наша молодь повинна стреміти до висших ідеалів життя, любови всього шляхотного й взнеслого, любови свого народу й вітчини своїх родичів та повинна знати, що матеріяльний достаток не приносить ще повного вдоволення з життя. Коли та молодь дістане таке виховання, тоді не будуть лучатися між нею такі низькі, зломані характери, що підуть лише туди, де будуть бачити матеріяльну користь і зиск.

Те власне зауважили побиті аліянтами Німці й вони розпочали виховання своєї молоді в ідеалістичнім дусі, безкористовної праці для свого народу. Через те саме так скоро підноситься Німеччина і таким самим способом піднесеться кожний инший побитий і гноблений нарід, а тим самим і ми, Українці.

Н. К.

КУДИ СТЕЖКА В ГОРОХ?

Мене нераз боліло, чому це я живу в такій громаді як отой нещасний Петерзон, про який Бог і люде забули. Або ніхто про нас нічого не знає, а як знає, то хиба щось лихе. Але знайшлися таки люде, що про нас не забули. Бо ото насилають нам від якогось часу регулярно і як то кажуть „забездурно" з Ню Йорку того, як ви там кажете „Руского селянина", що прикидається українським вістником. А люде, бачите, як люде: радіють. Бо кажуть: Недавно тому ще можна було дістати забездурно „Католицький Провід", але тепер якось вже тяжше. А тут на наше щастє маємо другу газету, яку дають забездурно. Видно, що є на світі добрі люде, коли роблять людям вигоду. Але видите і забездурно тяжко людям догодити. І через ту газету почалася в громаді сварка. Одні кажуть: Таж це добра річ, коли одна газета більше і то ще така, що заповіла, що буде вчити нарід добра, науки, поступу, економії і високої політики. А другі зараз і відповіли: Та хтож то береться вчити других? Таж чи це не ті, що загарбали в свої руки гроші з Українського Дня, що не хочуть передати нещасного Дому Народного Комітету під загально-народну контролю, що не хочуть того дому мимо домагання цілого загалу продати, а гроші вислати на бідні сироти в краю?

Стало на тім: Пощо тут сваритися? Поживемо й побачимо. І так не треба за газету платити, то чого сваритися?

І так читала газету одна партія, читала і друга. Читають одно число, друге, третє..., восьме, девяте, читають і головами тільки похитують. Газету далі можна дістати забездурно, але тепер вже й на „фон" її читати не хочуть. А найбільше добило наших людей те, коли один з Поляків виняв якось в шапі нюйорський „Нови Свят" і показував Українцям, як то в ч. 340 виписано на першій стороні великими буквами про „МАНІФЕСТ УКРАЇНСЬКИХ НЕПОДЛЕГЛОСЬЦЬОФЦУФ" та як та газета, що так часто лає Українців, вихвалює той маніфест, що його підписали, відомий хрунь Роман Смаль Стоцький і польський редактор Стпічинські.

Ото, кажуть наші люде, це той самий маніфест, що його видрукував великими буквами як якесь надзвичайне діло др. Льонгин Цегельський в нюйорськім „Рускім Селянині". От бач куди стежка в горох. Пресвитеріянський блюмфілдський професор взявся до „високої політики" і дійсно високо підлетів і далеко зайшов, бо аж до Романа Стоцького, який став „колегою" Яцкова, Твердохліба і Даниловича. А тут сам др. Цегельський прикидається революціонером і розповідає в своїй газеті про те, як то він переховував колись бомби (тільки не в себе в хаті, а в домах тих дівчат, в яких любився — чи не герой?) А тут розпинається за революцією на Україні, за нещасними сиротами по погибших, а з другого боку видає газету на те, щоб прихильники „Руского Селянина" не випустили з рук тих нещасних кількадесять тисяч долярів, що їх американські Українці зложили на сироти, а досі негодні діждатися, щоби ті сироти ті центи побачили.

От і зрозуміли люде відразу, чому це „Руский Селянин" так нападає на „Свободу", а так лаяла і лає всяких Стоцьких, Твердохлібів і Даниловичів та Назаруків. Всі ми зрозуміли навіть в нашім Петерзоні, куди то веде нас „висока політика" нюйорського „Руского Селянина" з д-ром Цегельським, як професором від політики і граматики, а з п. Добрянським як „ангелом хранителем" від дому Народного Комітету і тих нещасних сиротинських грошей.

Петерзонський.

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

364.

Тов. Любов, від. 298 У. Н. С., в Бронкс, Н. Й.

Хвальний Заряде! — Пересилаю Вам чек на $10, яко жертву на Сиротинець У. Н. Союза, яку наше товариство ухвалило. — **Іван Черняк.**

365.

Тов. Просвіта, від. 366 У. Н. С., в Ізелін, Н. Дж.

Хвальний Заряде! — Засилаю Вам тут нашу скромну жертву на Сиротинець У. Н. Союза. Се все, що наше товариство досі зібрало, а з каси не можемо дати нічого, бо наше товариство ще дуже молоде. Може нам удасться дещо більше зібрати, то зашлемо, бо ми були би дуже раді, якби проектований народний сиротинець як найскорше був побудований. Одна тільки біда, що не всіх наших людей можна до сього діла притягнути.

Яків Лемчик.

366.

Тов. Івана Франка, від. 334 У. Н. С., в Клівленд, О.

Хвальний Заряде! — Наше товариство ухвалило на своїх місячних зборах висигнувати зі своєї каси $15 на Сиротинець У. Н. Союза. Се вже друга наша жертва на ту благородну ціль. Датки збираємо далі і в своїм часі вдішлемо їх на Ваші руки. — За уряд: **В. Репужинський**, голова; **Іл. Лазірко**, кас.; **Н. Задерецький**, секр. фін.

ЩО ВОНА ЗНАЛА ПРО НЕЛСОНА?

Жінка одного лондонського богача відвідала в Портсметі зі своїм чоловіком історичний воєнний корабель „Вікторі", котрим проводив і на котрім згинув англійський національний герой адмірал Нелсон. Офіцир що опроваджував гостей по кораблі, як дійшов до одного місця, вклонився по військовому і сказав: „На цьому місці покладу корабля згинув Нелсон підчас битви біля Трафальгару". „Щож тут дивного — сказала богачова жінка — він певно посовгнувся, так як і мені приключилося перед хвилею, бо і навіщо давати на покладі мідяні плити!" Кажучи це, вказала пальцем на лискучу плиту, що увіковічнює місце, на якім більше як сто літ тому Нелсон дістав смертельну рану.

ХТО Є НАЙСТАРШИЙ ЧОЛОВІК НА СВІТІ?

Европейські часописи повідомляли недавно, що найстарший чоловік на світі живе на Кавказі, а є це **145-літній Микола Чайковський.** Та найстаршим із найстарших є таки мабуть каліфорнійський **Індіянин, капітан Сем-Фиш,** що живе в індійській оселі біля Джонк-Лейк. Ніхто не знає точно, скільки йому літ, але його земляки кажуть, що Сем-Фишеві було 30 літ, як Злучені Держави проголосили свою независимість. Родина Сем-Фиша складається з більше як сто членів. Старенький Фиш уже навіть не орієнтується в своїй родині. Він іще здоровий, а займається вихованням своїх наймолодших потомків. Часто можна його бачити з тримісячним немовлятем, що певно є його пра-пра-пра-правнуком.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Ставаймо членами Укр.-Амер. Ситизенського Клюбу. В той спосіб найкраще поможемо старому краєви і самим собі тут на землі Вашингтона.

Тому кілька літ взад зорганізовано в нас Український Горожанський Клюб. І за той короткий час зумів Клюб зорганізувати біля себе поважне число наших Українців, які зрозуміли, що дорогою таких Клюбів ми можемо прийти до значіння і політичного впливу тут в Америці. Такий Клюб може найкраще піддержати в нас любов і привязанне до країни батьків наших. Бо от в нас не було жадної дискусії, коли поставлено на засіданню внесенне, щоби дати поміч на потерпівших від повені в старім краю. Ухвалено виасиґнувати з каси $25, що й зроблено. І так у нас у всіх других випадках, коли ходить о поміч рідному краєви чи о яку другу старокраєву акцію. Гроші висилаємо через Обєднанне в Филаделфії, бо ми як американські горожане бачимо, що Обєднанне це дійсно добра організація, яка гуртує наш нарід і виховує його на демократичних засадах. То деж був би розум не піти за такою організацією або її не попирати?

Наш Клюб зробив рівнож дуже багато у нашій місцевости з того боку, що вже не перекручують по місцевих ґазетах нашого українського імени і не називають нас Ґріками, Рошенаши і т. п. При виборах на майора записалося до голосування 100 наших громадян і то завдяки Клюбови. А то має своє значіння. Тому обовязком кождого свідомого Українця є стати членом Клюбу. Уряд Клюбу постарається безплатно о добуття горожанських паперів і буде дбати про те, щоби ми користали з тих прав, які нам прислугують тут як американським горожанам, а рівнож, щоби ми не забували за своїх братів в старім краю. В Клюбі буде міг кождий прочитати собі старокраєві українські часописи і американські та поширювати своє знання. Кождий добрий Українець — робітник чи бизнесмен чи хто другий — повинен належати до Клюбу, бо в сей спосіб згуртуємо себе в Сиракюз найскорше в одну українську родину. Живучи в Америці, мусимо американізувати наше організаційне життя з огляду на наші діти. Бо тільки в такий спосіб придержимо їх при своїм народі. Тільки тоді вони будуть почувати себе Українцями і добрими американськими горожанами.

Член Укр.-Амер. Горож. Клюбу.

ГЕМТРАМК, МИШ.

З діяльности Українського Жіноцтва.

На загальних зборах українських горожан в Гемтремк, Миш., які відбулися дня 16 червня с. р., зорганізовано „Жіночий Українсько-Американський Політичний Клюб".

На зборах тих вибрано також уряд, в склад котрого ввійшли: Анна Стецько, предсідателька; Текля Явна, заст. предс.; Альбіна Гарматюк, секретарка прот.; Марія Вербіцька, секретарка фінансова; Анна Бодак, касієрка; Анна Демян, Марія Явна і Анна Качмар, членки контрольної комісії.

Попри політичні цілі, Жіночий Клюб піклується членицями у випадках слабости, а в часі безробіття робить старання в міських урядах о поміч добуття праці, зглядно матеріяльної запомоги.

Треба піднести, що Клюб за короткий час свого істнування вспів вже завдяки енергічній праці Заряду зібрати около 300 долярів, з яких $50 офірував на поводян в Галичині, $25 вислав українській письменниці Ользі Кобилянській, яко ювилейний дар, а $25 передав Мужеському Політ. Клюбови з нагоди купна власного дому. За старанням Заряду відбуваються в Клюбі безплатні лекції англійської мови, як рівнож члениці користають з науки виробу капелюхів, шиття, вишивання і т. д.

......

Взявши під увагу таку хосенну ціль згаданого Клюбу, треба вірити, що Клюб згуртує все гемтремське жіноцтво в одну сильну цілість.

Тому сею дорогою взиваю всі Українки до громадного вступлення в наші ряди.

Альбіна Гарматюк,
секретарка.

Чоловік (до жінки): Що? Ти хочеш, щоби я вже знову купував тобі нову сукню?! Відкіляж я візьму грошей на неї?

Жінка: Чи я вийшла на те за тебе, щоби подавати тобі фінансові поради?

ПОЛЬСЬКИЙ „КОРОЛЬ" ЖИГМОНТ IV. НАЛОЖИВ АРЕШТ НА АМЕРИКАНСЬКУ ПОЗИЧКУ.

Варшавські ґазети подають, що Жигмонт Вільскі, який проголосив себе польським королем, видав тепер приказ у справі американської позички для Польщі. У приказі тім каже, що обовязком короля є „пильнувати всього і промінювати". Стабілізаційної позички не вільно уживати без відома і дозволу коронованої голови держави, тому „король" поручає окружному судові наложити арешт на цілу затягнену позичку, а сподівані доходи з тої позички піддати під контролю маєстату Жигмонта IV. Так цей енерґічний „польський король" який щойно недавно домагався, щоби президента Польщі усунути зі Замку, як неправно замешкуючого там, тепер попросту арештує позичку.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

З хрестин на поводян.

В наших громадян Василя і Явдоки Косминів відбулися хрестини їх дочки. До зібраних гостей промовив гр. Григорій Ґеба та пожелав родичам потіхи з їх доньки. Згадав рівнож за нещастя, яке сталося у рідним краю. По тих словах зложили гості свої жертви на запомогу потерпівшим від повені.

По долярови дали: В. Космина і Гр. Ґеба; по 50 ц.: Б. Кардаш, В. Космина (стар.), Т. Ванило; по 25 ц.: Анд. Космина, М. Швайлик, Ст. Максимович, Гр. Бабин, Ів. Стек, П. Лагів, М. Рарилецький, Ів. Висоцький, П. Гарасимчук.

Разом зібрано $5.75.

Гроші переслано до Обєднання.

Василь Космина, старший.

ВЕСТ НЮТОН, ПА.

Братство св. Николая, від. 255 У. Н. С., на потерпівших від повені.

На північнім мітінгу братства св. Николая, від. 255, У. Н. С. рішено висилкувати з братської каси товариства $25.00 на потерпівших від повені. Опісля приступлено до збірки добровільних жертв. Зложили по долярови: В. Кисіль, Ю. Кисилиця, С. Кучкевич, І. Жидик І., Г. Білик, Е. Булій, І. Жидик II., Ю. Хула, Г. Ковальчик, Ю. Проць, В. Шищук, Д. Голубич; по 50 ц.: Д. Ґеча, М. Васько, Д. Ковальчак, С. Буржаловський, В. Світна, М. Шевчик, М. Демко, В. Ґеча, М. Берестецький, Н. Полюга, В. Шевчик, Ю. Вилко; разом $18.00.

Разом переслано до Обєднання $43.00.

Стефан Буржаловський, голова;
Юліян Хула, секр.

ҐОРГЕМ, Н. ДАКОТА.

Норт-дакотські Українці-фармері на потерпівших від повені.

Українці, мешкаючі в Ґоргем, Н. Д., хоч самі потерпіли минулого року від посухи, не забули на потерпівших від повені своїх братів у Галичині й зложили на руки підписаного $31.50, які переслано через „Обєднання" до Старого Краю. Згадану суму зложили: В. Осадчук, Ів. Н. Івонюк, Ст. Ангелюк і Ст. Івонюк.

— о. В. Гривнак.

НЮАРК, Н. ДЖ.

З представлення для інвалідів.

На представленю „Сироти", котре відбулося заходами Укр. Прав. Парохії в Нюарку, Н. Дж., дня 19. падолиста с. р., не забули тутешні Українці і на наших Героїв-Інвалідів. Подякувавши учасникам за численну участь, представив я коротко гірке положення наших інвалідів та попросив о жертви. Дві пані, а іменно: п. Євдошин і п. Любинець перейшли поміж зібраними на представленю і зібрали $15.00. Сі гроші переслано до „Обєднання" для пересилки до Львова для інвалідів.

Як би так всі наші товариства та церковні громади подбали більше про своїх інвалідів, то певно можнаб бодай частинно облекшити гірку їх долю.

о. Василь Новосад.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

З імянин на потерпівших від повені.

На іменинах у гр. Михайла Миця в Филаделфії, Па., зібрав гр. С. Плетеницький $9.00 на потерпівших від повені в Галичині. Сю суму зложили: по 2 доляри: М. Миць і С. Плетеницький, по $1.00: Й. Ткач, В. Новак, Н. Квасінський, В. Пердак, О. Олійник.

Гроші переслано до Обєднання.

Др. Навроцький.

Чоловік і жінка в подорожі ночують у заїзднім домі. Рано кажуть собі принести сніданок.

— Алеж цю каву годі пити — каже чоловік.

— Перепрашаю пана, — каже усміхаючись наймичка — але кава щойно прийде. Пан пють воду, яку казали принести собі до голення.

ЖАРТИ.

Поглядова метода.

— Славку, чому Богданко плаче? Що ти зробив йому?

— Нічого, мамо, я лише показав йому, як має зїсти своє тісточко.

Добре пояснив.

Пятилітний хлопчик згубив у товпі батька, плаче, шукає, вкінці звертається до поліцмена:

— Може ви бачили одного пана без такого хлопчика як я?

Коли раз Вілієм Шекспір був на представленню свого „Річарда III", бачив, як один актор дуже завзято і ніжно бавився з якоюсь гарною, молодою жінкою. Підійшов до них незамітно і почув, як дівчина говорила: „В десятій годині застукай тричі до дверей, а я спитаюся: „Хто то?", а ти мусиш відповісти: „Річард III"!" — Шекспір, що дуже любив жінки, прийшов чверть години скорше, застукав, як тамті були умовилися і дав умовлену відповідь. Дівчина впустила Шекспіра, але як дівчина пізнала його, мав досить труду, заки вспокоїв її гнів. В означеній годині прийшов справжній любко. Шекспір відчинив вікно і спитав тихо: „Хто то?" „Річард III!" — була відповідь. „Річард III. — відповів на те Шекспір — приходить за пізно. Вільгельм Завойовник уже заняв становище!"

Він дає більше.

Куйбіда загубив на пікніку портфель із 3000 долярів. Голосне сповіщає:

— Цьому, що віддасть мені мій портфель, дам сто долярів нагороди!

Голос з публики: А я даю 150!

Порівнання.

— Якжеж справується твій новий помічник?

— Так, як байсикел.

— Що це значить?

— Не розумієш? Рухається щойно тоді, як на нього присяду, а все треба ним кермувати.

Пані (вийшовши з крамниці): Треба знатися на цих купцях! Я виторгувала три долари.

Купець (до себе): Треба ті пані знати! Я заціннв шість долярів більше!

Прошак: Чи не мають пані добродійка якого тісточка для бідного чоловіка, що від двох днів не мав нічого в устах?

Господиня: А хліба не могли би ви їсти?

Прошак: Щодня так, але нині мої іменини.

Гість (до льокая): Прошу мене сповістити пані.

Льокай: Неможливо, пане тепер зодягаються.

Гість: Але я мушу зараз говорити з панею у важній справі. Довідайтеся, може вже можна.

Льокай (підходить до дверей і довгу хвилю заглядає крізь дірку від ключа): Ні, пане, ще не можна.

— А то, сусідо, вчора вечір мали ми страшну бурю!

— Я навіть не завважав, цілий вечір розмовляв я з моєю жінкою.

У гостинниці сидить при столі мурин дуже інтелігентного вигляду лиця. Це задивувало його сусіда, професора антропольогії, і він каже до мурина:

— Перепрашаю вас за мою цікавість — але у ваших жилах мусить плисти й кров білої раси.

На те мурин:

— Так, мій прадід зїв білого місіонаря.

Одному подорожному, як подають німецкі газети, притрафилася така пригода. Він їхав із залізничого двірця до Монцевісті, далекої 5 км. дороги. По дорозі розмовляв із візником. Питається візника:

— Як називаєтеся?

— Ришард Вагнер.

— А коли так, то ваше назвище знане в цілому світі.

— Нічого й дивного, — відповідає візник — я їзджу на цей двірець і з двірця вже 44-ий рік.

Французький письменник Абель Герман стався членом академії безсмертних щойно після того, як його кандидатуру відкинули кілька разів. Перед одним голосуванням відвідав Герман „безсмертних" і дістав від вісімнацятьох запевнення, що будуть голосувати за ним. Одначе потрібної більшости не дістав тоді, бо голосувало за ним лише тринацять „безсмертних". Абель Герман був людиною дуже ввічливою. Післав 18 подяк тим панам, що обіцяли голосувати за ним, але до кождої подяки долучив дописку: „Колиб я в цьому листі помилився в адресі, прошу вернути мені його, бо надіюся, що могтиму використати його при найближчій нагоді".

В мандрівнім театрі.

Провідник статистів: Статисти домагаються ще перед представленням підвишки, пане директор.

Директор: Перед представленням не дам підвишки. Чим більше невдоволені будуть вони, тим краще вийде їх сцена, як розгніваної юрби.

На годині ботаніки учитель повторяє матеріял із попередньої години.

— Ну, Івасю Сандурський, коли ти підеш у город і витягнеш одну фасолю зі землі, що батько засадив перед тижнем, то що ти побачиш?

— Що батько дасть мені по вуха.

Монтескіє дебатував над якоюсь справою з судовим радником із Бордо, запальчивим і злобним трохи. Суддя цей любив кождий свій аргумент підкріпляти словами:

„Пане президенте, дам на те голову, що все є так, як я кажу!

„Приймаю, — відповів Монтескіє — головно тому, що малі подарки закріплюють приязнь.

Директор (до урядовців): Заберіть ці акти, посортуйте їх докладно по азбуці і відповідно до дати, а потім викиньте до скрині з макулятурою.

Іван Вазов.

БЛУДНИЙ СИН

(З болгарського).

I.

Знаний столичний лікар, славний хірург і ловець, і добрий оповідач, оповів мені таке:

Одного дня вийшов я в софійську околицю полювати на дикі качки. Мені смеркло́ся в Горішнім Богрові і я переночував у хаті дядька Міни, богатого селянина, розумного і доброго. Того вечора вернувся з орання і його син Стоїчко. Про того Стоїчка хочу вам розказати. Меткий і гідний хлопець, веселої вдачі, сильний і здоров. Одинак у батька, робив усяку польову роботу. Ці його чорні, розумні очи світилися, а з лиця йому било здоровля і сила. Стоїчко говорив про свою домашню роботу, про ниву, про волів, про цьогорічний врожай. Лише це було для нього у світі. Був і письменний. Дядько Міна радів, що виховав такого доброго сина, що помагатиме йому на старість. Не знаю як, але і я полюбив цього хлопця, відчував якусь радість у цій щасливій і гідній сільській родині.

На другий день рано після сходу сонця, як я виходив із села, я знову бачив на ниві Стоїчка, як брав по молодецьки. Ступаючи за плугом, краяв ці глибокі і рівні борозди, а земля весело розсипалася. Мені здавалося, наче думає воно: „Ори мене, хлопче, а дам тобі богате жниво!" Стоїчко пізнав мене, махнув мені весело рукою на знак привіту і далі робив свою роботу. Я довго обертався назад і глядів із приємністю на тіни волів і Стоїчка, як живий знак труду і божого благословення.

II.

Яких три роки пізніще післанець приніс мені урядове письмо. Він зробив на мене добре враження: не тому, що гарно виглядав в однострої з жовтими ґудзиками, лише тому, що його поява пробудила в мені якийсь приємний спомин, спомин чогось доброго і гарного, що я колись бачив і відчував. Він також глянув на мене з усміхом. Не мав відваги виявити, хто він. Збентежився.

— Чи не знаю я тебе, хлопче?

— Знаєте мене, пане докторе, ми видалися — відповідає він і все усміхається збентежено.

— А де?

— У Горішнім Богрові. Виночували у нас.

Я пригадав собі. Став його розпитувати. Сказав мені, що він уже рік є возним у міністерстві. Я хотів спитати його, що робить дядько Міна, та скартати за те, що покинув свою працю, ниву свого батька і чесну роботу орача та що надягнув такий уніформ, який понижує людину. Одначе мене покликали до хорого і я вийшов.

Я не міг уявити собі того Стоїчка у службовому одязі і безперестанно бачив його в уяві як передше: в гарному сільському одязі, у штанах і довгих лінницях (камашах), з рукою на плузі, на предківському і чесному плузі, серед чорних борозд на ниві, яку його сильні мязи і піт роблять урожайною, і як махає мені на привіт, невимушено й усміхнено, як рівний рівному і як свобідна людина. Який біс заманив і привів сюди та втрунув йому у руку розношицьку книжку, коли ця рука була потрібна його батькові, Болгарії і болгарській чесній праці!

III.

Я стрінув Стоїчка і втретє. Вештався по вулицях Софії, у міщанському одязі, постарівся, обшарпався, счорнів. Я підійшов до нього і заговорив. Сказав мені, що його відправили зі служби. Просив мене, щоби я припоручив його десь знову за слугу.

— Не зроблю нічого для тебе, йди до свого батька! Чи батька це живе?

— Живе, — відповів він із поглядом винуватця.

— Хто йому помагає?

Не відповів.

— Чому не їдеш доглядати батькового господарства і робити свою роботу, а шукаєш служби?

Він здвигнув раменами, відвернув голову і пішов далі. Не було вже сумніву: цьому нещасливцеві було засмакувало життя лінтая і більше не хотів братися до праці. Як відійшов від мене, глянув на мене так безсоромно і значучо, наче хотів мені сказати: „А чому ж ти не ореш?" Ні, я бачив, що той хлопець не є вже більше той Стоїчко, лише якийсь зовсім інший чоловік, безпомічний, зіпсований. Я питався себе, хто цьому винен? Я питався, хто його відтягнув із села, щоби збільшив у столиці число безробітних, товпу голодних людей, яка шляється біля державних урядів, наче мухи, що брenять довкола падлини? Налягли на мене тяжкі думи. Я думав і про дядька Міну, який то він тепер, ізнеможений і згорблений старець, без одинака-сина? Хто йому тепер обробляє ниву?

Бідний дядьку Міно!

IV.

Пройшло, не памятаю, два чи три роки і Стоїчка я більше не стрічав у Софії. Я гадав, що вернувся у село, змучений і розчарований скитальським життям і знову взявся до праці, яка йому осталася від батька. Ця думка радувала мене. Я нарочно хотів піти на лови у Горішнє Богрово, щоби навідатися до старця і щоби особисто переконатися, чи його блудний син вернувся до свого обовязку і до чесної і благодатної селянської праці. Я хотів радіти, наче своєю дитиною. Та як я раз вертав від хорого, побачив я на базарі біля Святого Короля великі збори проти влади. Оклики: „Славно!", „Геть!", „Гурра!" Товпа захиталася і понеслася вулицею, наче ріка, серед окликів. Пяна від люти товпа потрутила мене. Я мало що не впав. Я відвернувся і між иншими побачив і Стоїчка. Розсердився, почервонів, що годі було пізнати його. Дерся найголоснійше з усіх. Але весь подряпаний! Чи пізнав мене, чи ні, не знаю, але я вдав, ніби не пізнав його. Лінтай! Ще був втут! І тепер бавиться політикою. Я розсердився і засумував! Ах, наша столиця страшне чудовище, і кого вона проковтне, той пропав. До самої хати в ухах вижав мені Стоїчків крик.

V.

Приключилося що я після якогось часу переходив попри Горішнє Богрово. Першим своїм обовязком уважав я зайти до дядька Міни. Я дізнався, що його немає вже на цьому світі. Тяжкі літа прожив після того як відійшов Стоїчко і помер рік тому. Я застав бабусю Мінову саму, недужу. Заплакала за Стоїчком наче за покійником. Я не знав, що їй сказати. Він поправді був помер і для батьків і для самого себе.

Диких качок не міг я сполювати і рано вернувся у Софію. Як я виходив із села, пригадав я собі і глянув вліво: побачив ниву дядька Міни. Опустіла, роками запущена. Бурян і терня заросло на ній. Подобала на мерця і мені збиралося на плач. І знову прийшов мені на гадку цей гарний спомин, коли то гідний і меткий Стоїчко махав мені рукою на знак привіту, веселий і незалежний, як краяв плугом довгі борозди, чесним і предківським болгарським плугом. Де то тепер Стоїчко? Никоди вже не буде збирати з тої ниви свого насущного хліба. Він точе заробляти собі його криками: „Славно!", „Геть!" серед юрби.

Переклав М. Ходорівський.